

Sbírka soudních rozhodnutí

ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA (velkého senátu)

26. března 2019*

„Řízení o předběžné otázce – Občanství Evropské unie – Právo občanů Unie a jejich rodinných příslušníků svobodně se pohybovat a pobývat na území členských států – Směrnice 2004/38/ES – Rodinní příslušníci občana Unie – Článek 2 bod 2 písm. c) – Pojem ‚potomek v přímé linii‘ – Dítě v trvalém opatrovnictví na základě alžírského institutu zajištění péče ‚kafala‘ – Článek 3 odst. 2 písm. a) – Ostatní rodinní příslušníci – Článek 7 a čl. 24 odst. 2 Listiny základních práv Evropské unie – Rodinný život – Nejvlastnější zájem dítěte“

Ve věci C-129/18,

jejímž předmětem je žádost o rozhodnutí o předběžné otázce na základě článku 267 SFEU, podaná rozhodnutím Supreme Court of the United Kingdom (Nejvyšší soud Spojeného království) ze dne 14. února 2018, došlým Soudnímu dvoru dne 19. února 2018, v řízení

SM

proti

Entry Clearance Officer, UK Visa Section,

za účasti:

Coram Children’s Legal Centre (CCLC),

AIRE Centre,

SOUDNÍ DVŮR (velký senát),

ve složení K. Lenaerts, předseda, R. Silva de Lapuerta, místopředsedkyně, A. Arabadžev, A. Prechal, M. Vilaras a K. Jürimäe (zpravodajka), předsedové senátů, A. Rosas, E. Juhász, M. Ilešič, D. Šváby, C. G. Fernlund, N. Piçarra a L. S. Rossi, soudci,

generální advokát: M. Campos Sánchez-Bordona,

vedoucí soudní kanceláře: L. Hewlett, vrchní rada,

s přihlédnutím k písemné části řízení a po jednání konaném dne 4. prosince 2018,

s ohledem na vyjádření předložená:

– za SM T. Mumanem a R. de Mellem, barristers, a L. Tang, solicitor,

* Jednací jazyk: angličtina.

- za Coram Children’s Legal Centre (CCLC) S. Gillem, QC, jakož i N. Acharya a S. Freeman, solicitors,
- za AIRE Centre A. O’Neillem, QC, D. Chiricem a C. Robinson, barristers, A. Lidbetterem, M. Evansem, L. Nassif, C. Hall, C. Iacono, A. Thornton, M. Papadouli a A. Tidona, solicitors, L. Van den Hendem, advocaat, jakož i N. Mole, SC,
- za vládu Spojeného království F. Shibli a R. Fadoju, jako zmocněnci, ve spolupráci s B. Kennellym, QC,
- za belgickou vládu M. Jacobs a L. Van den Broeck, jako zmocněnkyněmi, ve spolupráci s E. Derriks, avocate,
- za českou vládu M. Smolkem a J. Vláčilem, jako zmocněnci,
- za německou vládu T. Henzem a R. Kanitzem, jako zmocněnci,
- za nizozemskou vládu J. M. Hoogveldem a M. K. Bulterman, jako zmocněnci,
- za polskou vládu B. Majczynou, jako zmocněncem,
- za Evropskou komisi E. Montaguti a M. Wilderspinem, jako zmocněnci,

po vyslechnutí stanoviska generálního advokáta na jednání konaném dne 26. února 2019,

vydává tento

Rozsudek

- 1 Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce se týká výkladu čl. 2 bodu 2 písm. c), jakož i článků 27 a 35 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/38/ES ze dne 29. dubna 2004 o právu občanů Unie a jejich rodinných příslušníků svobodně se pohybovat a pobývat na území členských států, o změně nařízení (EHS) č. 1612/68 a o zrušení směrnic 64/221/EHS, 68/360/EHS, 72/194/EHS, 73/148/EHS, 75/34/EHS, 75/35/EHS, 90/364/EHS, 90/365/EHS a 93/96/EHS (Úř. věst. 2004, L 158, s. 77; Zvl. vyd. 05/05, s. 46).
- 2 Tato žádost byla předložena v rámci sporu mezi SM, alžírskou státní příslušnicí, a Entry Clearance Officer, UK Visa Section (úředník pověřený posuzováním žádostí o povolení vstoupit na území, vízové oddělení, Spojené království) (dále jen „úředník příslušný pro povolení vstoupit na území“), ve věci odmítnutí povolit SM vstup na území Spojeného království jako osvojení občana státu Evropského hospodářského prostoru (EHP).

Právní rámec

Mezinárodní právo

Haagská úmluva z roku 1993

- 3 Úmluvu o ochraně dětí a spolupráci při mezinárodním osvojení, uzavřenou v Haagu dne 29. května 1993 (dále jen „Haagská úmluva z roku 1993“), ratifikovaly nebo k ní přistoupily všechny členské státy Evropské unie.

- 4 Podle čl. 1 písm. a) a b) této úmluvy je jejím cílem zejména vytvořit záruky toho, aby se mezinárodní osvojení uskutečňovala v nejlepším zájmu dítěte a respektovala jeho základní práva uznávaná mezinárodním právem, a vytvořit systém spolupráce mezi smluvními státy zajišťující, aby byly tyto záruky respektovány, a tak se předcházelo únosům, prodeji a obchodování s dětmi.
- 5 Podle čl. 2 odst. 2 se tato úmluva „vztahuje pouze na osvojení, která vytvářejí trvalý vztah mezi rodiči a dětmi“.

Haagská úmluva z roku 1996

- 6 Úmluvu o pravomoci orgánů, použitelném právu, uznávání, výkonu a spolupráci ve věcech rodičovské zodpovědnosti a opatření k ochraně dětí, uzavřenou v Haagu dne 19. října 1996 (dále jen „Haagská úmluva z roku 1996“), ratifikovaly nebo k ní přistoupily všechny členské státy Unie.
- 7 Tato úmluva stanoví pravidla, jejichž cílem je zlepšit ochranu dětí v situacích mezinárodní povahy a předcházet rozporům mezi právními systémy signatářských států týkajícími se příslušnosti orgánů, rozhodného práva, uznávání a výkonu opatření na ochranu dětí.
- 8 Podle čl. 3 písm. e) této úmluvy se opatření na ochranu dětí mohou týkat zejména „umístění dítěte do pěstounské rodiny nebo do ústavní péče nebo zajištění péče prostřednictvím ‚kafala‘ nebo obdobné instituce“.
- 9 Článek 4 písm. b) téže úmluvy vylučuje z její působnosti „rozhodnutí o osvojení, případná opatření k osvojení nebo zrušení osvojení nebo jeho prohlášení za neplatné“.
- 10 Článek 33 Haagské úmluvy z roku 1996 upravuje způsob, jakým je třeba ve státě původu i v hostitelském státě dítěte postupovat při jeho mezinárodním umístění včetně „zajištění [jeho] péče prostřednictvím ‚kafala‘“.

Unijní právo

- 11 Body 5, 6 a 31 odůvodnění směrnice 2004/38 znějí:
„(5) Má-li být právo všech občanů Unie svobodně se pohybovat a pobývat na území členských států vykonáváno v objektivně existujících podmínkách svobody a důstojnosti, je třeba je zaručit také jejich rodinným příslušníkům bez ohledu na jejich státní příslušnost. [...]
(6) K zachování jednoty rodiny v širším slova smyslu, a aniž je dotčen zákaz diskriminace z důvodů státní příslušnosti, by měl hostitelský členský stát postavení osob, které podle této směrnice nejsou zahrnuty v definici rodinného příslušníka, a které tedy nemají automatické právo na vstup a pobyt v hostitelském členském státě, přezkoumávat v souladu s vlastními vnitrostátními předpisy z hlediska otázky, zda by těmto osobám měl být umožněn vstup a pobyt s ohledem na jejich vztah k občanu Unie nebo na jakékoli další okolnosti, například jejich finanční nebo fyzickou závislost na občanu Unie.
[...]
(31) Tato směrnice ctí základní lidská práva a svobod[y] a dodržuje zásady uznávané zejména Listinou základních práv Evropské unie. [...“

12 Článek 2 této směrnice, nadepsaný „Definice“, v bodě 2 písm. c) stanoví:

„Pro účely této směrnice se rozumí:

[...]

2) „rodinným příslušníkem“:

[...]

c) potomci v přímé linii, kteří jsou mladší 21 let nebo jsou vyživovanými osobami, a takoví potomci manžela či manželky nebo partnera či partnerky stanovených v písmenu b) [partnera či partnerky ve smyslu písmene b)]“.

13 Článek 3 uvedené směrnice, nadepsaný „Oprávněné osoby“, stanoví:

„1. Tato směrnice se vztahuje na všechny občany Unie, kteří se stěhují do jiného členského státu, než jehož jsou státními příslušníky, nebo v takovém členském státě pobývají, a na jejich rodinné příslušníky ve smyslu čl. 2 bodu 2, kteří je doprovázejí nebo následují.

2. Aniž je dotčeno právo volného pohybu a pobytu dotyčných osob, které tyto osoby již případně mají, usnadňuje hostitelský členský stát v souladu se svými vnitrostátními předpisy vstup a pobyt těchto osob:

a) všech ostatních rodinných příslušníků bez ohledu na jejich státní příslušnost, kteří nejsou zahrnuti v definici rodinného příslušníka ve smyslu čl. 2 bodu 2 a kteří jsou v zemi, z níž pocházejí [přijíždějí], osobami vyživovanými občanem Unie s primárním právem pobytu nebo členy jeho domácnosti nebo u kterých vážné zdravotní důvody naléhavě vyžadují osobní péči tohoto občana Unie o ně;

[...]

Hostitelský členský stát pečlivě posoudí osobní poměry těchto osob a zdůvodní každé odepření vstupu či pobytu těchto osob.“

14 Článek 7 odst. 2 téže směrnice stanoví:

„Právo pobytu stanovené v odstavci 1 se vztahuje rovněž na rodinné příslušníky doprovázející nebo následující v hostitelském členském státě občana Unie, kteří nejsou státními příslušníky žádného členského státu, za předpokladu, že tento občan Unie splňuje podmínky stanovené v odst. 1 písm. a), b) nebo c).“

15 Článek 27 směrnice 2004/38 stanoví obecné zásady pro omezení práva vstupu a práva pobytu z důvodů veřejného pořádku, veřejné bezpečnosti nebo veřejného zdraví.

16 Článek 35 této směrnice, nadepsaný „Zneužití práv“, stanoví:

„Členské státy mohou přijmout potřebná opatření k odepření, pozastavení nebo odnětí jakéhokoliv práva přiznaného touto směrnicí v případě zneužití práv nebo podvodu, například účelových sňatků. Veškerá taková opatření musí být přiměřená a spojená s procesními zárukami stanovenými v člancích 30 a 31.“

Právo Spojeného království

Předpisy v oblasti přistěhovalectví

- 17 Směrnice 2004/38 byla do práva Spojeného království provedena Immigration (European Economic Area) Regulations 2006 [nařízení z roku 2006 o imigraci (Evropský hospodářský prostor)], ve znění účinném v době rozhodné z hlediska skutkových okolností původního řízení (dále jen „nařízení z roku 2006“).
- 18 Článek 7 nařízení z roku 2006 stanoví:
- „1) S výhradou odstavce 2 jsou za rodinné příslušníky jiné osoby považovány pro účely tohoto nařízení následující osoby:
- [...]
- b) její potomci v přímé linii a takoví potomci manžela či manželky nebo registrovaného partnera či registrované partnerky, kteří jsou:
- mladší 21 let nebo
  - jí vyživováni anebo vyživováni jejím manželem či manželkou nebo registrovaným partnerem či registrovanou partnerkou [...]
- 19 Článek 8 nařízení z roku 2006 definuje „členy širší rodiny“ takto:
- „1) Pro účely tohoto nařízení se ‚členem širší rodiny‘ rozumí každá osoba, která není rodinným příslušníkem občana státu EHP ve smyslu čl. 7 odst. 1 písm. a), b) nebo c) a která splňuje podmínky upravené v odstavci 2, 3, 4 nebo 5.
- 2) Podmínku upravenou v tomto odstavci splňuje osoba, která je příbuzným občana státu EHP, jeho manžela či manželky nebo registrovaného partnera či registrované partnerky a
- má bydliště [v jiném státě, než je Spojené království], v kterém má bydliště občan státu EHP, a je jím vyživovanou osobou nebo členem jeho domácnosti;
  - splňuje podmínku upravenou v písmeni a) a doprovází občana státu EHP do Spojeného království nebo se chce v tomto státě k němu připojit nebo
  - splňuje podmínku upravenou v písmeni a), připojila se k občanovi státu EHP ve Spojeném království a je i nadále jím vyživovanou osobou nebo členem jeho domácnosti.
- [...]
- 6) Pro účely tohoto nařízení se ‚dotčeným občanem státu EHP‘ ve vztahu ke členovi širší rodiny rozumí občan státu EHP, který sám nebo jehož manžel či manželka nebo registrovaný partner či registrovaná partnerka je rodičem člena širší rodiny pro účely odstavce 2, 3 nebo 4, nebo občan státu EHP, který je partnerem či partnerkou člena širší rodiny pro účely odstavce 5.“
- 20 Předkládající soud uvedl, že podle čl. 12 odst. 1 nařízení z roku 2006 platí, že jsou-li splněny určité podmínky, úředník příslušný pro povolení vstoupit na území musí „rodinnému příslušníkovi“ vydat „doklad rodinného příslušníka EHP“. Podle čl. 12 odst. 2 tento úředník může takový doklad vydat „členovi širší rodiny“, jsou-li splněny určité podmínky, nebo za všech okolností, kdy se mu vydání takového dokladu jeví jako vhodné.

Předpisy v oblasti osvojení

- 21 Podle článku 83 Adoption and Children Act 2002 (zákon z roku 2002 o osvojení a dětech) se za trestný čin považuje přepravení dítěte do Spojeného království za účelem jeho osvojení ve Spojeném království nebo dítěte již osvojeného v jiné zemi, ledaže je takové přepravení v souladu s Adoption with a Foreign Element Regulations 2005 (nařízení o osvojení s cizím prvkem z roku 2005). Uvedené nařízení mimo jiné vyžaduje, aby úřad pro osvojení Spojeného království posoudil způsobilost osvojitelů k osvojení. Tento požadavek se nicméně neuplatní na osvojení podle Haagské úmluvy z roku 1993, kterou do práva Spojeného království provádí Adoption (Intercountry Aspects) Act 1999 [zákon z roku 1999 o osvojení (mezinárodní aspekty)].
- 22 Článek 66 odst. 1 zákona z roku 2002 o osvojení a dětech uvádí seznam osvojení, která právo Anglie a Walesu uznává jako osvojení přiznávající dítěti postavení osvojence. Zajištění péče prostřednictvím institutu „kafala“ na tomto seznamu není.

Spor v původním řízení a předběžné otázky

- 23 Pan a paní M. jsou francouzští státní příslušníci sezdání ve Spojeném království v roce 2001. V roce 2009 vycestovali do Alžírsku, aby byla v režimu alžírského institutu „kafala“ posouzena jejich způsobilost stát se opatrovníkem dítěte. V rámci tohoto posouzení byli shledáni „způsobilými“ k zajišťování péče o dítě v tomto režimu.
- 24 SM, narozenou v Alžírsku dne 27. června 2010, její biologičtí rodiče opustili hned po narození.
- 25 Manželé M. požádali o svěření SM do opatrovnictví v režimu alžírského institutu „kafala“.
- 26 Po této žádosti následovala tříměsíční čekací doba, během které mohli biologičtí rodiče SM přehodnotit své rozhodnutí ji opustit, což neučinili.
- 27 Listinou předsedy soudu v Búfaríku (Alžírsko) ze dne 22. března 2011 byla SM svěřena do opatrovnictví manželům M., již byli pověřeni výkonem rodičovské zodpovědnosti podle alžírského práva. Podle této listiny se manželé M. zavázali „poskyt[nout] dítěti [...] islámskou výchovu, udržova[t] jej fyzicky a morálně zdravé, uspokojova[t] jeho potřeby, dohlíže[t] na jeho vzdělávání, stara[t] se o něj jako biologičtí rodiče, chráni[t] jej, zastupova[t] jej před soudními orgány [a] n[ést] občanskoprávní odpovědnost za jednání způsobující škodu“. Tato listina opravňuje manžele M. k pobírání rodinných příspěvků, příspěvků a náhrad, k podepisování administrativních a cestovních dokladů a k cestování s SM mimo Alžírsko.
- 28 Rozhodnutím soudu v Tizi Ouzou (Alžírsko) ze dne 3. května 2011 bylo příjmení SM, původně uvedené na jejím rodném listě, změněno na příjmení manželů M.
- 29 V říjnu 2011 se pan M. vrátil do Spojeného království, ve kterém má povolen trvalý pobyt za účelem výkonu práce. Paní M. zůstala s SM v Alžírsku.
- 30 V květnu 2012 podala SM žádost o povolení vstoupit na území Spojeného království jako osvojenec občana státu EHP. Úředník příslušný pro povolení vstoupit na území zamítl její žádost s odůvodněním, že opatrovnictví v režimu alžírského institutu „kafala“ není uznáváno jako osvojení ve smyslu práva Spojeného království a že nebyla podána žádná žádost o mezinárodní osvojení.
- 31 SM podala žalobu k First-tier Tribunal (Immigration and Asylum Chamber) [Soud prvního stupně (senát pro imigrační a azylové otázky), Spojené království]. Tato žaloba byla zamítnuta rozsudkem ze dne 7. října 2013. Podle uvedeného soudu SM nesplňuje podmínky nezbytné k tomu, aby byla

považována za osvojence podle právních předpisů Spojeného království v oblasti přistěhovalců nebo za rodinného příslušníka, člena širší rodiny či osvojence občana státu EHP ve smyslu nařízení z roku 2006.

- 32 Uvedený soud dále shledal, že manželé M. podnikli v Alžírsku kroky za účelem svěřeni dítěte do péče v režimu institutu „kafala“ poté, co se dověděli, že v této zemi lze snáze získat dítě do péče než ve Spojeném království. Týž soud také podotkl, že postup posuzování jejich způsobilosti stát se opatrovníkem, v němž byli shledáni „způsobilými“ k zajišťování péče o dítě v režimu alžírského institutu „kafala“, byl „omezený“.
- 33 SM podala proti tomuto rozsudku opravný prostředek k Upper Tribunal (Immigration and Asylum Chamber) [Vrchní soud (senát pro imigrační a azylové otázky), Spojené království]. Tento soud jejímu opravnému prostředku rozsudkem ze dne 14. května 2014 vyhověl s tím, že ji sice nelze považovat za „rodinného příslušníka“ občana Unie ve smyslu článku 7 nařízení z roku 2006, avšak je „členem širší rodiny“ takového občana ve smyslu článku 8 téhož nařízení.
- 34 Úředník příslušný pro povolení vstoupit na území podal proti tomuto rozsudku odvolání ke Court of Appeal (England & Wales) (Civil Division) [Odvolací soud (Anglie a Wales) (občanskoprávní oddělení), Spojené království]. Rozsudkem ze dne 4. listopadu 2015 tento soud podanému odvolání vyhověl mimo jiné s tím, že SM není „potomkem [občana Unie] v přímé linii“ ve smyslu čl. 2 bodu 2 písm. c) směrnice 2004/38, protože nebyla osvojena způsobem uznávaným právem Spojeného království. Odvolací soud dospěl také k závěru, že se na SM nemůže vztahovat ani čl. 3 odst. 2 první pododstavec písm. a) této směrnice jakožto na „jiného rodinného příslušníka“ občana Unie.
- 35 SM bylo povoleno podat příslušný opravný prostředek k předkládajícímu soudu, Supreme Court of the United Kingdom (Nejvyšší soud Spojeného království).
- 36 Podle předkládajícího soudu je na SM třeba hledět přinejmenším jako na „jiného rodinného příslušníka“ občana Unie ve smyslu čl. 3 odst. 2 prvního pododstavce písm. a) směrnice 2004/38. Tento pojem je totiž dostatečně široký k tomu, aby se vztahoval i na dítě, vůči kterému je občan Unie podle práva země původu dítěte nositelem rodičovské zodpovědnosti, a to i přesto, že mezi daným dítětem a tímto občanem není žádný biologický ani osvojenec vztah. SM je osobou vyživovanou domácností manželů M., jejíž je členem, a to v Alžírsku.
- 37 Uvedený soud má ovšem za to, že se čl. 3 odst. 2 první pododstavec písm. a) této směrnice uplatní jen za předpokladu, že SM nesvědčí právo na vstup do Spojeného království jakožto „potomkovi [občana Unie] v přímé linii“ ve smyslu čl. 2 bodu 2 písm. c) uvedené směrnice.
- 38 V tomto ohledu má předkládající soud pochybnosti o tom, zda se na dítě svěřené do opatrovnictví v takovém režimu, jako je režim alžírského institutu „kafala“, vztahuje pojem „potomek v přímé linii“ ve smyslu čl. 2 bodu 2 písm. c) směrnice 2004/38.
- 39 Podle předkládajícího soudu by mohla kladná odpověď na tuto otázku vyplývat z bodu 2.1.2 sdělení Komise Evropskému parlamentu a Radě o pokynech pro lepší provádění a uplatňování směrnice 2004/38 [COM (2009) 313 final], podle kterého pojem „přímý příbuzný v sestupné linii [potomek v přímé linii]“ zahrnuje „nezletilý v poručnictví nebo s trvalým zákonným opatrovníkem“.
- 40 Oporou pro takovou odpověď by mohla být i skutečnost, že pojem „potomek v přímé linii“ by vzhledem k tomu, že čl. 2 bod 2 písm. c) směrnice 2004/38 neobsahuje žádný odkaz na právní předpisy členských států, měl být vykládán autonomně, jednotně a v souladu s cíli této směrnice. Volný pohyb občanů Unie by přitom mohl být omezen, kdyby členské státy měly volnost v otázce považování dětí, jejichž péče je zajišťována v režimu alžírského institutu „kafala“, za potomky v přímé linii.

- 41 Předkládající soud ovšem zároveň poznamenává, že autonomní výklad tohoto pojmu nemusí nutně být široký a že výklad, podle kterého by dítě, jehož péče je zajišťována v režimu alžírského institutu „kafala“, bylo považováno za „potomka v přímé linii“, by mohl vést ke svěřování dětí do domácností, které by podle právních předpisů hostitelského členského státu nebyly považovány za způsobilé k převzetí péče o dítě. Takový výklad by mohl vést i k riziku vykořisťování dětí, jejich zneužívání a obchodování s nimi, přičemž cílem Haagské úmluvy z roku 1993 je takovým jednáním bránit a odrazovat od nich.
- 42 Předkládající soud si proto klade otázku, zda právo dítěte, jehož péče je zajišťována v režimu alžírského institutu „kafala“, na vstup na území hostitelského členského státu občana Unie může být na základě článků 27 a 35 směrnice 2004/38 omezeno, když je dítě obětí vykořisťování, zneužívání nebo obchodování s lidmi nebo když hrozí, že obětí takového zacházení bude. Pochybnosti má dále o tom, zda členský stát může pro účely použití čl. 2 bodu 2 písm. c) této směrnice ověřovat, že při svěřování dítěte do opatrovnictví byl zohledněn jeho nejvlastnější zájem.
- 43 Za těchto okolností se Supreme Court of the United Kingdom (Nejvyšší soud Spojeného království) rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžné otázky:

- „1) Je dítě, které je v trvalém opatrovnictví občana nebo občanů Unie na základě institutu ‚kafala‘ nebo jiné podobné úpravy stanovené právními předpisy země jeho původu, ‚potomkem v přímé linii‘ ve smyslu čl. 2 bodu 2 písm. c) směrnice 2004/38?
- 2) Lze další ustanovení této směrnice, zejména články 27 a 35, vykládat v tom smyslu, že odepírají vstup takovým dětem na území, jsou-li obětmi vykořisťování, zneužívání nebo obchodování s lidmi nebo jim takové zacházení hrozí?
- 3) Je členský stát oprávněn před tím, než uzná dítě, které není pokrevním potomkem [občana Unie], za potomka v přímé linii podle čl. 2 [bodu] 2 písm. c), zkoumat, zda postupy použité pro svěření dítěte do opatrovnictví nebo do péče tomuto [občanovi Unie] dostatečně zohlednily nejlepší zájem dítěte?“

K předběžným otázkám

K první otázce

- 44 Podstatou první předběžné otázky předkládajícího soudu je, zda musí být pojem „potomek [občana Unie] v přímé linii“ použitý v čl. 2 bodě 2 písm. c) směrnice 2004/38 vykládán v tom smyslu, že zahrnuje dítě, které je v trvalém opatrovnictví občana nebo občanů Unie na základě alžírského institutu „kafala“.
- 45 Je nutno předeslat, že ze spisu předloženého Soudnímu dvoru vyplývá, jak podotkl generální advokát v bodech 36 až 38 svého stanoviska, že „kafala“ spočívá podle alžírského práva jednak v závazku dospělé osoby zajišťovat výživu, vzdělávání a ochranu dítěte stejným způsobem, jako by to dělali rodiče se svým dítětem, a jednak mít toto dítě v zákonném opatrovnictví. Na rozdíl od osvojení, které je v alžírském právu zakázáno, dítě nezískává svěřením do péče v režimu institutu „kafala“ postavení dědice opatrovníka. Režim institutu „kafala“ navíc končí dosažením zletilosti dítěte a lze jej na žádost biologických rodičů nebo opatrovníka zrušit.

- 46 Všechny vlády, které podaly písemné vyjádření, zdůrazňují, že pojem „potomek v přímé linii“ ve smyslu čl. 2 bodu 2 písm. c) směrnice 2004/38 vyžaduje, aby mezi dítětem a občanem Unie existoval trvalý vztah – biologický nebo osvojenec – rodiče a dítěte. Podle těchto vlád proto nemůže tento pojem zahrnovat dítě, jehož péče je zajišťována v režimu alžírského institutu „kafala“, jelikož v tomto režimu opatrovnictví takový vztah mezi dítětem a jeho opatrovníkem nevzniká.
- 47 SM, Coram Children’s Legal Centre (CCLC), AIRE Centre a Evropská komise mají naproti tomu za to, že pojem „potomek v přímé linii“ může zahrnovat dítě, které je v takovém trvalém opatrovnictví občana Unie, jaké představuje alžírský institut „kafala“. Takový výklad je podle nich třeba přijmout v podstatě proto, aby byl v nejvlastnějším zájmu tohoto dítěte chráněn rodinný život, který vede se svým opatrovníkem.
- 48 V této souvislosti je třeba připomenout, že podle čl. 3 odst. 1 se směrnice 2004/38 vztahuje na všechny občany Unie, kteří se stěhují do jiného členského státu, než jehož jsou státními příslušníky, nebo v takovém členském státě pobývají, a na jejich rodinné příslušníky ve smyslu čl. 2 bodu 2 této směrnice, kteří je doprovázejí nebo následují.
- 49 Mezi tyto rodinné příslušníky občana Unie mimo jiné patří podle čl. 2 bodu 2 písm. c) směrnice 2004/38 jeho „potomci v přímé linii“, kteří jsou mladší 21 let nebo jsou jím vyživovanými osobami.
- 50 Toto ustanovení výslovně neodkazuje na právo členských států za účelem vymezení smyslu a dosahu pojmu „potomek v přímé linii“. Za těchto podmínek z požadavků jednotného uplatňování unijního práva i z požadavků zásady rovnosti vyplývá, že znění uvedeného ustanovení musí být zpravidla vykládáno autonomním a jednotným způsobem v celé Unii (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 21. prosince 2011, Ziolkowski a Szeja, C-424/10 a C-425/10, EU:C:2011:866, bod 32).
- 51 Směrnice 2004/38 navíc neobsahuje žádnou definici pojmu „potomek v přímé linii“ ve smyslu jejího čl. 2 bodu 2 písm. c). Za těchto podmínek je podle ustálené judikatury třeba pro výklad tohoto ustanovení unijního práva vzít v úvahu nejen jeho znění, ale rovněž jeho kontext a cíle sledované právní úpravou, jejíž je součástí (rozsudek ze dne 7. října 2010, Lassal, C-162/09, EU:C:2010:592, bod 49).
- 52 V této souvislosti je třeba poukázat na to, že v pojmu „potomek v přímé linii“ se v běžném pojetí zrcadlí trvalý přímý vztah rodiče a dítěte, kterým je dotyčná osoba spojena s jinou osobou. Není-li mezi občanem Unie a dotyčným dítětem žádný trvalý vztah rodiče a dítěte, nelze dotyčné dítě považovat za „potomka [tohoto občana Unie] v přímé linii“ ve smyslu směrnice 2004/38.
- 53 I když tento pojem zahrnuje především biologický trvalý vztah rodiče a dítěte, je třeba připomenout, že podle ustálené judikatury Soudního dvora je účelem směrnice 2004/38 usnadnit výkon základního a osobního práva svobodně se pohybovat a pobývat na území členských států, které čl. 21 odst. 1 SFEU přiznává přímo občanům Unie, a že cílem této směrnice je zejména posílení uvedeného práva (rozsudky ze dne 12. března 2014, O. a B., C-456/12, EU:C:2014:135, bod 35, jakož i ze dne 5. června 2018, Coman a další, C-673/16, EU:C:2018:385, bod 18). S ohledem na tyto cíle musí být ustanovení směrnice 2004/38, včetně jejího čl. 2 bodu 2, vykládána široce (v tomto smyslu viz rozsudky ze dne 16. ledna 2014, Reyes, C-423/12, EU:C:2014:16, bod 23, a ze dne 10. července 2014, Ogieriakhi, C-244/13, EU:C:2014:2068, bod 40).
- 54 Je tudíž třeba shledat, že pojem „trvalý vztah rodiče a dítěte“, uvedený výše v bodě 52 tohoto rozsudku, musí mít co nejširší rozsah, aby zahrnoval každý trvalý vztah rodiče a dítěte bez ohledu na to, zda jde o vztah biologický nebo právní. Z toho plyne, že pojem „potomek [občana Unie] v přímé linii“ ve smyslu čl. 2 bodu 2 písm. c) směrnice 2004/38 musí být chápán tak, že zahrnuje jak biologické dítě takového občana, tak jeho osvojenec, neboť osvojením prokazatelně vzniká mezi dotyčným dítětem a dotyčným občanem Unie trvalý právní vztah rodiče a dítěte.

- 55 Tímto požadavkem širokého výkladu nelze ovšem odůvodnit takový výklad, jaký plyne z bodu 2.1.2 sdělení COM(2009) 313 final, podle kterého pod pojem „potomek v přímé linii“ ve smyslu čl. 2 bodu 2 písm. c) směrnice 2004/38 spadá dítě svěřené občanovi Unie do opatrovnictví.
- 56 Vzhledem k tomu, že svěřením dítěte v režimu alžírského institutu „kafala“ nevzniká mezi dítětem a jeho opatrovníkem trvalý vztah rodiče a dítěte, nemůže být takové dítě, jako je SM, které je v opatrovnictví občanů Unie na základě tohoto režimu, považováno za „potomka [občana Unie] v přímé linii“ ve smyslu čl. 2 bodu 2 písm. c) směrnice 2004/38.
- 57 Takové dítě ovšem spadá, jak podotkl předkládající soud, pod pojem „jiný rodinný příslušník“ použitý v čl. 3 odst. 2 písm. a) směrnice 2004/38.
- 58 Podle tohoto ustanovení usnadňují členské státy v souladu se svými vnitrostátními předpisy vstup a pobyt „všech ostatních rodinných příslušníků [...], jestliže jsou v zemi, z níž pocházejí [příjíždějí], osobami vyživovanými občanem Unie s primárním právem pobytu nebo členy jeho domácnosti [...]“.
- 59 Do formulace uvedeného ustanovení lze tedy zahrnout situaci dítěte, které bylo občanům Unie svěřeno do opatrovnictví v takovém režimu, jako je režim alžírského institutu „kafala“, a jehož výživu, vzdělávání a ochranu tito občané zajišťují na základě závazku, který převzali podle práva země původu dítěte.
- 60 Cíl čl. 3 odst. 2 písm. a) směrnice 2004/38 spočívá, jak vyplývá z bodu 6 odůvodnění této směrnice, v „zachování jednoty rodiny v širším slova smyslu“ prostřednictvím usnadnění vstupu a pobytu osob, které sice nespádají do definice „rodinného příslušníka“ občana Unie, obsažené v čl. 2 bodě 2 uvedené směrnice, avšak jsou k občanovi Unie vázány úzkými a stabilními rodinnými vztahy z důvodu specifických faktických okolností, jako je ekonomická závislost, skutečnost, že jsou členy domácnosti, nebo vážné zdravotní důvody (rozsudek ze dne 5. září 2012, Rahman a další, C-83/11, EU:C:2012:519, bod 32).
- 61 Podle judikatury Soudního dvora ukládá čl. 3 odst. 2 směrnice 2004/38 členským státům povinnost, aby jistým způsobem zvýhodnily žádosti podané státními příslušníky třetích států, jichž se uvedený článek týká, oproti žádostem o vstup a pobyt podaným ostatními státními příslušníky třetích států (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 5. září 2012, Rahman a další, C-83/11, EU:C:2012:519, bod 21, a ze dne 12. července 2018, Banger, C-89/17, EU:C:2018:570, bod 31).
- 62 Členské státy tedy musí podle tohoto ustanovení stanovit, že osoby v něm uvedené budou moci dosáhnout rozhodnutí o své žádosti, jež bude vydáno na základě pečlivého posouzení osobních poměrů těchto osob, při kterém budou zohledněny různé relevantní faktory, a v případě zamítavého rozhodnutí bude odůvodněno (v tomto smyslu viz rozsudky ze dne 5. září 2012, Rahman a další, C-83/11, EU:C:2012:519, body 22 a 23, a ze dne 12. července 2018, Banger, C-89/17, EU:C:2018:570, body 38 a 39).
- 63 Je pravda, že každý členský stát má široký prostor pro uvážení ohledně volby faktorů, které budou zohledňovány, jestliže jejich vnitrostátní předpisy zahrnují kritéria, jež jsou v souladu s obvyklým smyslem výrazu „usnadní“, použitého v čl. 3 odst. 2 směrnice 2004/38, a jež nezbaví toto ustanovení jeho užitečného účinku (v tomto smyslu viz rozsudky ze dne 5. září 2012, Rahman a další, C-83/11, EU:C:2012:519, bod 24, a ze dne 12. července 2018, Banger, C-89/17, EU:C:2018:570, bod 40).
- 64 Tento prostor pro uvážení ovšem musí, v návaznosti na bod 31 odůvodnění směrnice 2004/38, využívat s ohledem na ustanovení Listiny základních práv Evropské unie (dále jen „Listina“) a v souladu s nimi (obdobně viz rozsudek ze dne 6. prosince 2012, O a další, C-356/11 a C-357/11, EU:C:2012:776, body 79 a 80 a citovaná judikatura).

- 65 V této souvislosti článek 7 Listiny zakotvuje právo na respektování soukromého a rodinného života. Jak plyne z vysvětlení k Listině základních práv (Úř. věst. 2007, C 303, s. 17), mají v souladu s čl. 52 odst. 3 Listiny práva zaručená jejím článkem 7 stejný smysl a stejný rozsah jako práva zaručená článkem 8 evropské Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, podepsané v Římě dne 4. listopadu 1950 (rozsudky ze dne 5. října 2010, *McB.*, C-400/10 PPU, EU:C:2010:582, bod 53, a ze dne 5. června 2018, *Coman a další*, C-673/16, EU:C:2018:385, bod 49).
- 66 Z judikatury Evropského soudu pro lidská práva přitom vyplývá, že skutečné vztahy, které dítě, jehož péče je zajišťována v režimu alžírského institutu „kafala“, udržuje se svým opatrovníkem, mohou s ohledem na společně strávený čas, kvalitu vztahů a funkci, kterou dospělá osoba plní ve vztahu k dítěti, spadat pod pojem „rodinný život“ (v tomto smyslu viz rozsudek ESLP ze dne 16. prosince 2014, *Chbihi Loudoudi a další v. Belgie*, CE:ECHR:2014:1216JUD005226510, § 78). Podle této judikatury článek 8 evropské Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod chrání jednotlivce před svévolnými zásahy orgánů veřejné moci a těmto orgánům ukládá, aby v případech, kdy prokazatelně existuje rodinná vazba, umožnily rozvoj této vazby a poskytly právní ochranu umožňující začlenění dítěte do své rodiny (v tomto smyslu viz rozsudky ESLP ze dne 4. října 2012, *Harroudj v. Francie*, CE:ECHR:2012:1004JUD004363109, § 40 a 41, a ze dne 16. prosince 2014, *Chbihi Loudoudi a další v. Belgie*, CE:ECHR:2014:1216JUD005226510, § 88 a 89).
- 67 Článek 7 Listiny je navíc třeba vykládat ve spojení s povinností zohlednit nejvlastnější zájem dítěte uznaný v jejím čl. 24 odst. 2 (v tomto smyslu viz rozsudky ze dne 27. června 2006, *Parlament v. Rada*, C-540/03, EU:C:2006:429, bod 58; ze dne 23. prosince 2009, *Detiček*, C-403/09 PPU, EU:C:2009:810, bod 54, jakož i ze dne 10. května 2017, *Chavez-Vilchez a další*, C-133/15, EU:C:2017:354, bod 70).
- 68 Příslušné vnitrostátní orgány tedy musí – mají-li při využívání svého prostoru pro uvážení dostát těmto ustanovením – při plnění povinnosti usnadňovat vstup a pobyt ostatních rodinných příslušníků, stanovené v čl. 3 odst. 2 písm. a) směrnice 2004/38, vyváženým a odpovídajícím způsobem posoudit všechny aktuální okolnosti relevantní pro daný případ a zohlednit všechny dotčené zájmy, zejména nejvlastnější zájem dotyčného dítěte (obdobně viz rozsudky ze dne 6. prosince 2012, *O a další*, C-356/11 a C-357/11, EU:C:2012:776, bod 81; ze dne 13. září 2016, *Rendón Marín*, C-165/14, EU:C:2016:675, bod 85, a ze dne 13. září 2016, *CS*, C-304/14, EU:C:2016:674, bod 41).
- 69 Při tomto posuzování musí být zohledněn zejména věk dítěte, od kterého je jeho péče zajišťována v režimu alžírského institutu „kafala“, skutečnost, zda žije společně se svými opatrovníky od doby, kdy péče o něj začala být zajišťována v tomto režimu, míra citových vztahů navázaných mezi dítětem a jeho opatrovníky, jakož i míra závislosti dítěte na svých opatrovnících, neboť tito opatrovníci vykonávají rodičovskou zodpovědnost a nesou právní a finanční odpovědnost za dítě.
- 70 V rámci tohoto posuzování je třeba zohlednit i případné individuální a konkrétní riziko, že dítě bude obětí zneužívání, vykořisťování nebo obchodování s lidmi. Takové riziko nelze ovšem presumovat ze skutečnosti, že postup svěřování do péče v režimu alžírského institutu „kafala“ je založen na méně podrobném posouzení způsobilosti dospělé osoby a zájmu dítěte, než jaké se provádí v řízení vedeném v hostitelském členském státě pro účely osvojení dítěte nebo jeho svěření do péče, ani ze skutečnosti, že nebyl dodržen postup stanovený Haagskou úmluvou z roku 1996, když dotyčný třetí stát tuto úmluvu neratifikoval. Tyto okolnosti je naopak nutné poměřit s ostatními relevantními skutečnostmi, jako jsou například skutečnosti uvedené v předchozím bodě.
- 71 Prokáže-li se při posuzování skutečností zmíněných výše v bodech 69 a 70 tohoto rozsudku, že dítě, jehož péče je zajišťována v režimu alžírského institutu „kafala“, a jeho opatrovníci, občané Unie, mají vést skutečný rodinný život a dítě je na svých opatrovnících závislé, pak požadavky související se základním právem na respektování rodinného života ve spojení s povinností zohlednit nejvlastnější zájem dítěte v zásadě vyžadují přiznání práva na vstup a pobyt tomuto dítěti coby jinému rodinnému

příslušníkovi občanů Unie ve smyslu čl. 3 odst. 2 písm. a) směrnice 2004/38 ve spojení s článkem 7 a čl. 24 odst. 2 Listiny, aby dítě mohlo žít se svými opatrovníky v hostitelském členském státě těchto opatrovníků.

- 72 Takový závěr platí tím spíše, když je opatrovníkům, občanům Unie, v důsledku odepření práva na vstup a pobyt v hostitelském členském státě těchto opatrovníků dítěti, jehož péče je zajišťována v režimu alžírského institutu „kafala“, fakticky znemožněno vést společný život v tomto členském státě, neboť jeden z nich je nucen zůstat s dítětem ve třetím státě původu dítěte, aby o něj pečoval.
- 73 S ohledem na výše uvedené je třeba na první otázku odpovědět následovně:
- pojem „potomek [občana Unie] v přímé linii“ použitý v čl. 2 bodě 2 písm. c) směrnice 2004/38 musí být vykládán v tom smyslu, že nezahrnuje dítě, které je v trvalém opatrovnictví občana Unie na základě alžírského institutu „kafala“, neboť svěřením do takového opatrovnictví mezi nimi nevzniká trvalý vztah rodiče a dítěte;
  - příslušné vnitrostátní orgány nicméně musí v souladu s čl. 3 odst. 2 písm. a) této směrnice ve spojení s článkem 7 a čl. 24 odst. 2 Listiny usnadnit vstup a pobyt takového dítěte coby jiného rodinného příslušníka občana Unie tím, že vyváženým a odpovídajícím způsobem posoudí všechny aktuální okolnosti relevantní pro daný případ a zohlední všechny dotčené zájmy, zejména nejvlastnější zájem dotčeného dítěte. Prokáže-li se při tomto posuzování, že dítě a jeho opatrovník, občan Unie, mají vést skutečný rodinný život a dítě je na svém opatrovníkovi závislé, pak požadavky související se základním právem na respektování rodinného života ve spojení s povinností zohlednit nejvlastnější zájem dítěte v zásadě vyžadují přiznání práva na vstup a pobyt tomuto dítěti, aby mohlo žít se svým opatrovníkem v hostitelském členském státě tohoto opatrovníka.

Ke druhé otázce

- 74 Podstatou druhé předběžné otázky předkládajícího soudu je, zda musí být články 27 a 35 směrnice 2004/38 vykládány v tom smyslu, že v případě, kdy dítěti, jehož péče je zajišťována v režimu alžírského institutu „kafala“, hrozí, že bude obětí zneužívání, vykořisťování nebo obchodování s lidmi, lze mu coby rodinnému příslušníkovi občana Unie odeprít právo na vstup a pobyt v hostitelském členském státě tohoto občana.
- 75 Ze žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce v projednávané věci plyne, že tato otázka předpokládá, že takové dítě, jako je SM, které je v trvalém opatrovnictví občana Unie na základě alžírského institutu „kafala“, spadá pod pojem „potomek [tohoto občana] v přímé linii“ ve smyslu čl. 2 bodu 2 písm. c) směrnice 2004/38, na základě čehož by v zásadě mělo automatické právo na vstup a pobyt v hostitelském členském státě tohoto občana podle čl. 7 odst. 2 této směrnice. Z odpovědi na první otázku nicméně vyplývá, že takové dítě nemůže spadat pod tento pojem.
- 76 Za těchto podmínek není důvodné odpovídat na druhou otázku položenou předkládajícím soudem.

Ke třetí otázce

- 77 S ohledem na odpověď na první otázku není důvodné odpovídat na třetí otázku.

K nákladům řízení

- 78 Vzhledem k tomu, že řízení má, pokud jde o účastníky původního řízení, povahu incidenčního řízení ve vztahu ke sporu probíhajícímu před předkládajícím soudem, je k rozhodnutí o nákladech řízení příslušný uvedený soud. Výdaje vzniklé předložením jiných vyjádření Soudnímu dvoru než vyjádření uvedených účastníků řízení se nenahrazují.

Z těchto důvodů Soudní dvůr (velký senát) rozhodl takto:

Pojem „potomek [občana Unie] v přímé linii“ použitý v čl. 2 bod 2 písm. c) směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/38/ES ze dne 29. dubna 2004 o právu občanů Unie a jejich rodinných příslušníků svobodně se pohybovat a pobývat na území členských států, o změně nařízení (EHS) č. 1612/68 a o zrušení směrnic 64/221/EHS, 68/360/EHS, 72/194/EHS, 73/148/EHS, 75/34/EHS, 75/35/EHS, 90/364/EHS, 90/365/EHS a 93/96/EHS musí být vykládán v tom smyslu, že nezahrnuje dítě, které je v trvalém opatrovnictví občana Unie na základě alžírského institutu „kafala“, neboť svěřením do takového opatrovnictví mezi nimi nevzniká trvalý vztah rodiče a dítěte.

Příslušné vnitrostátní orgány nicméně musí v souladu s čl. 3 odst. 2 písm. a) této směrnice ve spojení s článkem 7 a čl. 24 odst. 2 Listiny základních práv Evropské unie usnadnit vstup a pobyt takového dítěte coby jiného rodinného příslušníka občana Unie tím, že vyváženým a odpovídajícím způsobem posoudí všechny aktuální okolnosti relevantní pro daný případ a zohlední všechny dotčené zájmy, zejména nejvlastnější zájem dotyčného dítěte. Prokáže-li se při tomto posuzování, že dítě a jeho opatrovník, občan Unie, mají vést skutečný rodinný život a dítě je na svém opatrovníkovi závislé, pak požadavky související se základním právem na respektování rodinného života ve spojení s povinností zohlednit nejvlastnější zájem dítěte v zásadě vyžadují přiznání práva na vstup a pobyt tomuto dítěti, aby mohlo žít se svým opatrovníkem v hostitelském členském státě tohoto opatrovníka.

Podpisy.